

רשימות

בפרשת השבוע

שביעי של פסח

פרק י"ד פסוק כ"ג

וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים עומדים כאן שני מחנות, מחנה ישראל מול מחנה מצרים בתוך הים ביבשה, והענן חוצץ בין המחנות, והמצרים נכנעים ואומרים [יד, כה] "אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים", אך אמרו זאת רק אחרי שנשרפו הגלגלים ונגררו המרכבות, והיושבים בהם נעים, ואבריהן מתפרקין, כך מביא שם רש"י, ואפילו שכבר ראו את הנס הגדול של קריעת ים סוף, שהים נבקע בשביל בני ישראל כדי שיוכלו לברוח מהם, עדיין לא אמרו שה' נלחם במצרים, ואמרו לעצמם שנס קריעת הים נעשה בשביל עצמם, כי הצדק איתם, שיוכלו לרדוף אחרי בני ישראל, כדי להחזיר את הממון שלקחו, ורק אחרי שנפגעו בגופם והזדעזעו אבריהם, רק אז הודו הרשעים הללו שה' נלחם להם במצרים, שכן דרך הרשעים שאינם מתבוננים ואינם שמים על לב, עד שהדבר פוגע בעצמם ובגופם, אז גם התברר להם שהים לא נבקע למענם, ולפעמים גם אז לא מתבוננים.

פרק י"ד פסוק כ"ט

ובני ישראל הלכו בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם לשם מה נאמר פסוק זה פעמיים, כאן לפני השירה, ולעיל בפסוק כ"ב? כך הקשו הראשונים על הפסוק, ועיין שם מה שתמצאו.

עוד י"ל שלעיל מדובר כשזה אכן קרה, ואז עדיין לא היה סיפק בידם להתבונן ולהפנים את הדבר הגדול, והנס העצום שעברו, [ולכן גם נאמר שם בפסוק כ"ב "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה", כי הדבר הראשון שראו זה את הים ונכנסו בו], וכן היו עדיין בפחד ובחרדה גדולה מפני המצריים הרודפים אחריהם, אך כאן כשעמדו לפני השירה מדובר בסיפור הדברים, אחרי שכל המצריים טבעו ומתו, עכשיו יכלו להתבונן בנס הגדול שהיה להם, ולחשוב על מה שעבר עליהם, [ולכן כאן נאמר ביבשה בתוך הים, כי כעת שמו לב לגודל הנס שבעצם הם הלכו ביבשה בתוך הים], וכן אין חשש מהם, שהמצריים כבר מתו, ורק אז יכלו לומר שירה.

לפ"ז מבואר הנוסח שאנו אומרים בתפילת השחר "זזדים טבעת וידידים העברת", אף שלפי סדר הדברים היה הפוך, אך י"ל שהתבוננו על מה שקרה איתם רק לאחר שראו ש"זדים טבעת" וכמו שבארנו.

פרק י"ד פסוק ל'

וירא ישראל את מצרים מת רש"י: שפלטן הים על שפתו, כדי שלא יאמרו ישראל, כשם שאנו עולין מצד זה, כך הם עולים מצד אחר

רחוק ממנו וירדפו אחריו.

פירוש: שהיה נס שגופות המצרים נפלטו ליבשה במקום שהיו שם בני ישראל וכך לא יפחדו יותר, ואפילו שבדרך הטבע הים פולט ליבשה כל דבר שצף בו, אך יכל לפלוט המצריים לצד אחר ובני ישראל לא היו רואים אותם, ולא היו יודעים על מות המצריים, [חלק מהמצריים זכו ונקברו בקרקעית הים], והיו ממשיכים לחשוש כמובא ברש"י.

אפשר ללמוד מכאן, כאשר עושים מעשה טוב, צריך לעשות אותו עד הסוף, שלא ישאר שום דאגה, וחשש אצל האדם שהטיבו לו, כמו אצלינו שראו את מצרים מת על שפת הים.

כעין זה י"ל לקמן [במדבר י' ל"ד, ברש"י שם], לגבי הענן, שנאמר שהענן הלך לפני בני ישראל במדבר, "והיה הורג הנחשים והעקרבים", ולכאורה היה מספיק לענן להזיזם לצד, ולהרחיקם מהעם כדי שלא יזיקו, ומדוע היה צריך להרוג אותם, אך י"ל שאז היו עדיין מפחדים מהם, שיחזרו אליהם בחזרה ממקום אחר, והיה פחד גדול מהם כמו שנאמר [מדרש רבי תנחומא י"ח] שהנחשים היו גדולים כקורות בית הברד, ומפורש בפסוק בדברים [א יט] שראו את הנחשים שנאמר שם "את כל המדבר הגדול והנורא אשר ראייתם" עיי"ש ברש"י, אבל אחרי שהענן הרג אותם, אז אין לפחד מהם יותר.

ודע שהגמרא בערכין [טו.] מונה פחד זה של ישראל לדבר רע, שבו ניסו את הקב"ה, וכך נאמר שם "תניא אמר רבי יהודה עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב"ה... שנים בים אחת בירידה ואחת בעלייה בירידה דכתיב (שמות יד, יא) "המבלי אין קברים במצרים", בעלייה כדרב הונא דא"ר הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו כדרבה בר מרי דאמר רבה בר מרי מאי דכתיב [תהילים קז ז-ח] "וימרו על ים בים סוף, ויושיעם למען שמו", מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר".

קריעת ים סוף

בזמנים גורליים כאלה לעם ישראל, בזמן שהוא נהיה לעם, ולפני ההליכה במדבר בארץ לא זרועה, היה צורך שהאמונה בבורא עולם תהיה איתנה וחזקה ללא פקפוקים, לכן היה צורך לבני ישראל לראות את ניסי ה' בחוש ממש כדי לחזק ביותר את אמונתם, ולכן ראו את ניסי ה' גם במצרים וגם על הים, וכל זאת כדי לחזק את האמונה בה', בצורה חזקה ומוחשית, לקראת הנסיונות שיבואו עליהם.

כן יש להסביר את מאמר רבן גמליאל, המובא בסדר ההגדה של פסח, "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", שיפעיל את כח הדמיון שלו כמה שיכול, כדי שיוכל לראות את עצמו יוצא ממצרים, שגם ראה זו הגם שהיא בדמיון, מחזקת את האמונה בה'. [וכן טוב בכל עניני התורה לדמיין איך נראה הדבר בפועל, דוגמא לדבר שכך עושים מצינו בדין איסור הלנת הנסקלין על העץ בחומש דברים (כא כג) "כי קללת אלוקים תלו" ופירש רש"י "זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו, ("בצלם אלוקים ברא אותו", בראשית א כז), שכיון שדמיין את מראה ה', ממילא יוצא זלזול להשאיר את הנתלה על העץ].

בענין זה מובא במכילתא דרבי ישמעאל [על הפסוק זה אלי ואנוהו] "שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא וכל שאר הנביאים", וצריך ביאור מדוע המכילתא מזכיר במפורש דוקא את יחזקאל הנביא, יותר משאר הנביאים? אפשר להסביר זאת על פי המפרשים [רש"י והמצודה] המסבירים שהנביא יחזקאל מכונה בספרו בשם "בן אדם" ותו לא, כדי שלא יתגאה, בזה שניתנה לו הנבואה של מעשה מרכבה, לפי דברים אלו אפשר להסביר גם אצלינו שאפילו יחזקאל הנביא שהיה בדרגה כזאת שניתנה לו נבואת מעשה מרכבה, והיה לו ידיעות גדולות באמיתות ובגדולת ה', אבל את הראיה הפשוטה בעיניים לא היה לו, ובזה היתה השפחה על הים יותר גדולה ממנו, ולכן הוזכר דוקא הנביא יחזקאל.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com